

О.М. ДОРОШЕНКО, Т.М. ВОЛОСОВЕЦЬ, М.В. ДОРОШЕНКО

СТОМАТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ У ДІЯЛЬНОСТІ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ

Інститут стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

Мета: підготовка сімейного лікаря для надання профілактичної та лікувальної допомоги пацієнтам зі стоматологічною патологією.

Матеріали і методи. Розглянуто рівень компетенції сімейних лікарів з так званих “вузьких” спеціальностей, у тому числі зі стоматології.

Результати дослідження. Сімейний лікар, що має достатній обсяг знань та навичок, може проводити профілактичні заходи із попередження розвитку стоматологічних захворювань, роз’яснювати хворим важливість своєчасного лікування зубощелепної патології та надавати психологічну допомогу у підготовці хворого до стоматологічного втручання.

Висновки. Реформа охорони здоров’я в Україні передбачає підготовку лікаря якісно нової формації, який орієнтований на лікування пацієнта і сім’ї в цілому. Сімейний лікар може попередити виникнення та розвиток стоматологічної патології, що забезпечить профілактику захворювань та сприятиме формуванню здорового способу життя сім’ї.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: сімейний лікар, стоматологія, профілактична та лікувальна допомога.

Реформа охорони здоров’я в нашій країні передбачає підготовку лікаря якісно нової формації, який, на відміну від вузького спеціаліста, орієнтований на лікування і хворого, і сім’ю в цілому. Таким спеціалістом має бути сімейний лікар.

Сімейний лікар – це універсально підготовлений спеціаліст, який має забезпечити безперервну комплексну охорону здоров’я окремих хворих, сім’ї та всього контингенту прикріплених до нього осіб, незалежно від віку, статі, виду трудової діяльності [4]. Основним завданням його роботи є проведення профілактичних заходів та надання первинної медико-соціальної допомоги всій сім’ї.

Лікарі поліклінік не вбачають діагностичний та лікувальний процеси у взаємодії із профілактичними заходами, часто не усвідомлюють, що і хвороба, і здоров’я передусім залежать від соціальних умов життя та ставлення самої людини до власного здоров’я та здоров’я оточуючих її людей.

Мета дослідження: підготовка сімейного лікаря, який має необхідний обсяг знань та навичок для надання профілактичної та лікувальної допомоги пацієнтам із стоматологічною патологією.

Результати дослідження та їх обговорення. Сімейний лікар повинен оцінити, як пацієнт сприймає проблеми, що виникли у зв’язку із захворюванням, чи бачить він загрозу своєму благополуччю, розуміє необхідність змін деяких своїх звичок чи сфери діяльності у зв’язку з тим,

що вони могли стати причиною розвитку патології. Сімейний лікар має оцінити ставлення до цих проблем членів сім’ї, не виключаючи можливість безпосереднього впливу обставин життя сім’ї в лікуванні та проведення комплексу заходів первинної чи вторинної профілактики стоматологічних захворювань [6].

Дуже важливим моментом у підготовці сімейного лікаря є рівень його компетенції з так званих “вузьких” спеціальностей.

Можливо виділити три рівні підготовки сімейних лікарів з вирішення проблем поведінки, знань та умінь з кожного розділу медицини [5].

На першому рівні підготовки сімейний лікар повинен самостійно вирішувати питання діагностики та лікування певних захворювань, враховуючи вплив різних факторів на стан здоров’я та їх перебіг, а також поєднуючи їх з правильними формами поведінки. Для вирішення цих проблем, поряд із знанням захворювань лікар має уміти грамотно зібрати анамнез, провести ретельне інструментальне та лабораторне обстеження хворого, дати вірну оцінку отриманих результатів, визначити доцільність того чи іншого методу лікування та самостійно його провести. Метою лікаря в даному випадку є постановка раннього діагнозу та проведення лікування. При такому плані лікування сімейний лікар повністю відповідає за свої дії.

На другому рівні підготовки сімейний лікар потребує допомоги конкретного спеціаліста в певній галузі медицини: консультації, спеціального обстеження, інструментального лікування. У даному випадку його роль зводиться до спостереження за хворим, контролю за проведенням лікування, призначенням загальнозміцнюючих та профілактичних засобів. У такому випадку відповідальність за ефективність лікування хворого беруть на себе обидва спеціалісти.

При третьому рівні підготовки сімейний лікар взагалі не може проводити обстеження та лікування певних хвороб у зв'язку із застосуванням складних технологій, що проводить тільки лікар-спеціаліст, присутність якого необхідна постійно на період лікування хворого. У такому випадку сімейний лікар може надати психологічну допомогу хворому та членам сім'ї, роз'яснити необхідність спеціального лікування та проводити профілактичні заходи щодо ускладнень та попередження розвитку патології.

Активно проводячи корекцію окремих сторін життя сім'ї, сімейний лікар може попередити виникнення та розвиток патології, у тому числі стоматологічної. Це дозволяє забезпечити індивідуальну первинну профілактику захворювань, сприяти на практиці формуванню здорового способу життя в сім'ї [3;4].

В наш час високого розповсюдження і збільшення інтенсивності стоматологічних захворювань, особливо зубощелепних деформацій, втрати зубів внаслідок ураження їх карієсом та його ускладненнями, аномалій розвитку зубів, необхідно особливо виділити роль сімейного лікаря у профілактиці цих захворювань.

Під профілактикою стоматологічних захворювань розуміють систему заходів з попередження виникнення та розвитку стоматологічних захворювань з метою збереження здоров'я людини.

Сьогодні є дійові засоби, які знижують рівень відхилення розвитку зубощелепної системи, попереджують втрату зубів внаслідок карієсу, його ускладнень, генералізованого пародонтиту.

Основна причина, яка є перепорою для масового використання профілактичної роботи, – це недооцінка необхідності створення єдиної системи такої допомоги, що буде надаватися людині ще до її народження і в наступні періоди її життя. На наш погляд, таку профілактичну роботу може успішно проводити сімейний лікар, який спостерігає за здоров'ям усіх членів сім'ї протягом багатьох років. У даному випадку йдеться про первинну профілактику – систему заходів, спрямованих на попередження стоматологічних захворювань шляхом ліквідації причин та умов їх виникнення, а також підвищення резистентності

організму до дії несприятливих факторів оточуючої природної, виробничої та побутової сфери.

Для успішного виконання роботи з первинної профілактики стоматологічних захворювань сімейний лікар повинен мати певні теоретичні знання з даної проблеми. Тому основною метою педагогічної діяльності Інституту стоматології є підготовка лікаря, який має необхідний обсяг знань та навичок для надання профілактичної та лікувальної допомоги хворим із стоматологічною патологією.

На сьогодні, при можливості адаптації учбової програми до підготовки спеціалістів з орієнтацією на модель сімейного лікаря, необхідно визначити об'єм знань та навичок із стоматології, якими має оволодіти сімейний лікар.

Учбовий план та програма із стоматології мають передбачати такий рівень знань, що допоможуть майбутньому сімейному лікарю у вирішенні найпростіших діагностичних, тактичних та лікувальних завдань при патології щелепно-лицьової ділянки та проведенні заходів щодо профілактики цих захворювань.

Стоматологія в сучасному баченні – це розділ клінічної медицини, який вивчає етіологію і патогенез захворювань, аномалій, деформацій та ушкоджень зубів, щелеп та інших органів ротової порожнини та щелепно-лицьової ділянки, а також займається розробкою методів їх діагностики, лікування та профілактики [2]. Отже, виходячи з визначення цього розділу медицини, перед Інститутом стоматології постають конкретні завдання стосовно підготовки сімейного лікаря.

Перш за все сімейний лікар має чітко усвідомити, що патологія зубів та щелепно-лицьової ділянки тісно пов'язана із загальними патологічними змінами в організмі і, навпаки, стоматологічні захворювання можуть викликати патологічні зміни в інших органах і системах.

Виходячи з цього положення, сімейний лікар буде проводити профілактичні та лікувальні дії з метою збереження здоров'я пацієнта. Для виконання поставлених цілей він повинен мати певний запас знань:

1. Вивчити клінічну та функціональну анатомію та фізіологію жувального апарату:

- терміни прорізування молочних та постійних зубів;
- мати поняття про прикус та види фізіологічних та патологічних прикусів;
- знати механізм жування та ковтання їжі та їх роль у виникненні аномалій зубощелепної системи;
- мати уявлення про роль зубів і язика у процесі чіткого вимовлення слів.

2. Знати етіологію, патогенез та клініку основних стоматологічних захворювань, які можуть

призвести до втрати зубів, а також знати взаємозв'язок цих захворювань із загальною патологією організму хворого.

3. Вивчити етіологію, патогенез та клініку зубощелепних деформацій.

4. Ознайомитись з принципами обстеження хворого із стоматологічною патологією в амбулаторних умовах, уміти провести огляд хворого в домашніх умовах із використанням найбільш простого і необхідного інструментарію.

5. Вивчити основи гігієнічного стоматологічного виховання населення (принципи проведення, засоби та предмети догляду за ротовою порожниною).

6. Знати основні лікувально-профілактичні заходи з попередження та розвитку стоматологічних захворювань:

- антенатальна профілактика вад розвитку щелепно-лицьової ділянки (диспансерний нагляд, гігієнічне навчання та виховання вагітних жінок);
- раціональне та збалансоване харчування, його роль у підтримці здоров'я зубощелепної ділянки;
- боротьба зі шкідливими звичками у вагітних жінок і дітей;

• боротьба із функціями порушення жування у дітей;

• навчання правильного ковтання їжі дітьми.

Сімейний лікар має проводити психологічну підготовку хворого до проведення стоматологічного втручання. Вона має велике значення для кінцевого успіху ортопедичного лікування. Основна мета лікаря – заспокоїти хворого, запобігти емоційно-стресовим реакціям, що можуть розвинути ще до початку ортопедичного втручання.

Висновки

Таким чином, сімейний лікар, маючи певний запас знань із стоматології, може проводити профілактичні заходи з метою попередження розвитку стоматологічних захворювань, роз'яснювати хворим важливість своєчасного спеціального лікування зубощелепної патології та надавати психологічну допомогу у підготовці хворого до ортопедичного втручання.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні результатів надання профілактичної та лікувальної допомоги пацієнтам із стоматологічною патологією сімейними лікарями.

Список літератури

1. *Волосовець О. П.* Нові державні стандарти вищої стоматологічної освіти та їх адаптація до європейських вимог / О. П. Волосовець, О. В. Павленко // *Дентальные технологии*. – 2005. – № 5-6 (24–25). – С. 5–7.
2. *Онищенко В. С.* Основне аспекты в проведении семинарских занятий с врачами-интернами и курсантами по ортопедической стоматологии / В. С. Онищенко, П. А. Гурин, Е. Н. Дорошенко // *Совр. стоматол.* – 2007. – № 4 (40). – С. 156–158.
3. *Опыт семейной практики в ряде зарубежных стран*. – М.: Пульс, 1992. – С. 1–12.
4. *Орлова Г. Г.* К вопросу о подготовке семейных врачей / Г. Г. Орлова // *Терапевт. арх.* – 1992. – № 1, 2. – С. 114.
5. *Шляхи удосконалення практичної підготовки лікарів у системі післядипломної освіти* / О. В. Павленко, Т. М. Волосовець, О. М. Дорошенко, М. В. Дорошенко // *Матеріали II (IX) з'їзду Асоціації стоматологів України* (1–3 груд. 2004р.). – С. 79–80
6. *Эльштейн Н. В.* Семейный врач: проблемы и реальность / Н. В. Эльштейн // *Клинич. медицина*. – 1990. – № 7. – С. 115–117.

СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕМЕЙНЫХ ВРАЧЕЙ

Е.Н. Дорошенко, Т.Н. Волосовец, М.В. Дорошенко

Институт стоматологии НМАПО имени П. Л. Шупика, г. Киев, Украина

Цель: подготовка семейного врача для оказания профилактической и лечебной помощи пациентам со стоматологической патологией.

Материалы и методы. Рассмотрен уровень компетенции семейных врачей по так называемым “узким” специальностям, в том числе по стоматологии.

Результаты. Семейный врач, имеющий достаточный объем знаний и навыков, может проводить профилактические мероприятия по предупреждению развития стоматологических заболеваний, разъяснять больным важность своевременного лечения зубочелюстной патологии и оказывать психологическую помощь в подготовке больного к стоматологическому вмешательству.

Выводы. Реформа здравоохранения в Украине предусматривает подготовку врача качественно новой формации, ориентированного на лечение пациента и семьи в целом. Семейный врач может предупредить возникновение и развитие стоматологической патологии, что обеспечит профилактику заболеваний и будет способствовать формированию здорового образа жизни семьи.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: **семейный врач, стоматология, профилактическая и лечебная помощь.**

STOMATOLOGIC ASPECTS IN FAMILY DOCTORS ACTIVITY*O.M. Doroshenko, T.M. Volosovets, M.V. Doroshenko*

Institute of Dentistry National Medical Academy of Postgraduate Education named after P.L. Shupik, Kyiv, Ukraine

Purpose: preparation of family doctor for rendering of preventive and medical care to patients with stomatologic pathology.

Materials and methods. Level of family doctors competence so-called them "narrow" specialities, including in stomatology have been considered.

Results. Family doctor having sufficient volume of knowledge and skills can carry out preventive actions for the prevention of stomatologic diseases explain to patients importance of timely treatment of dental disease and provide psychological assistance in preparing the patient for dental surgery.

Conclusions. Health care reform in Ukraine provides preparation of qualitatively new formation doctor who is focused on treatment of the patient and a family as a whole. Family doctor can prevent occurrence and development of stomatologic pathology that will provide diseases preventive and promote formation of family healthy life style.

KEY WORDS: **family doctor, stomatology, preventive and medical care**

Рукопис надійшов до редакції 04.02.2014

Відомості про авторів:

Дорошенко Олена Миколаївна – д.мед.н., доцент кафедри ортопедичної стоматології Інституту стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика; тел. (044)-484-01-63

Волосовець Тетяна Миколаївна – к.мед.н., доцент кафедри стоматології, заступник директора з питань інформаційно-аналітичної роботи та міжнародних зв'язків Інституту стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика; тел. (044)-246-88-52

Дорошенко Максим Віталійович – к.мед.н., асистент кафедри стоматології Інституту стоматології НМАПО імені П.Л. Шупика; тел. (044)-246-88-52